

בינת ההלכה

גליון מס' רכח פרשת ויקהל תשפ"ד מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ

מלוקט מספר "שמירת שבת כהלכתה" תמצית הלכות אקטואליות בתוספת ביאורים

שמירת שבת כהלכתה פרק ו סעיפים – ד - ט

- ד. בפרק זה נדון רק בטחינת מאכלים שלא בעזרת מכשירים המיועדים לכך.
- ה. והנה חילוקים יש בדיני טחינה בין אוכל שהוא גידולי קרקע ואוכל שאינו גידולי קרקע, ובין אוכל שכבר היה טחון פעם, ולבין אוכל שלא היה טחון אף פעם, ועוד.
- ו. גידולי קרקע חיים, כגון פירות או ירקות שאינם מבושלים, שמרסקים אותם כדי לאוכלם, אסור לרסקם, אבל מותר לחתוך בסכין חתיכות גדולות קצת, אך לא יחתוך דק דק^(ד), ויקפיד לעשות זאת סמוך לסעודה^(ט).
- והחותך בעבור ילד קטן או בעבור המתקשה לאכול את אשר הוכן בדרך הרגילה, יש לו על מי לסמוך גם אם יחתוך בשבילם דק דק, בתנאי שיעשה כן סמוך לסעודה ממש^(ז).
- ז. פירות חיים, כגון בננה, או אבוקדו, אין למורחם^(י) על פרוסת לחם - משום איסור טחינה^(ח), אלא אם כן הם רכים מאד כך שכשאוחרו במקצת הפרי אין השאר נגרר אחריו^(ט).
- ח. אסור למעך בננה, אף שנשארת גוש א חד מחמת הלחות העצמית שבה, וכן אסור למעך עגבניה וכדו'^(כ), אך בעבור הנצרך לכך שמתקשה לאכול - מותר, ובלבד שיעשה כן על ידי שינוי גמור, כגון בכף או בידית המזלג, ולא בשיני המזלג כדרך שרגילים לעשות בימות החול, ויעשה כן בסמוך לאכילה^(כא).

---

^(ד) סי' שכא סעי' יב ובמ"ב ס"ק מה, ועיי' בביה"ל ד"ה המחתיך בשם היראים, דלא נודע לנו שיעור דקותו, ועיי' ש"י בהקדמתו למלאכת טוחן ס"ק א, דשאר הפוסקים לא מחייבי אא"כ חותך דק דק; ועיי' שו"ת מוהרי"ץ סי' כז ד"ה ועי"ד, לענין חיתוך מלפפון וכדו', וראה לעיל הערה ו.

^(ט) ח"א כלל יז סי' ב, סי' שכא סעי' יב בביה"ל ד"ה המחתיך ובמ"ב ס"ק מה, ש"ש מלאכת טוחן סעי' ה, ועיי' ערוה"ש סוסעי' ט.

^(ט) שם ברמ"א ובמ"ב, וכן סותם המ"ב בסי' שכד ס"ק טו, ועיי' חזו"א סי' נז ולהלן הערה כא. ומהגרש"ז אויערבך זצ"ל שמעתי, דאף שהמ"ב בסי' שכא ס"ק לט סתם להיתר רק ככה"ג שאין יכולים ללעסו אם לא יחתכו, מ"מ מפשטות דבריו רואים שמותר גם עבור מי שמתקשה לאכול, והזכיר להחמיר רק כשהצורך הוא לבהמה, ומשום הטעם דמיטרח באוכלא אסור לבהמה, עיי' סי' שכא במ"ב ס"ק מא וסי' שכד במ"ב ס"ק טו, עכ"ל.

^(י) וכדלעיל סעי' ו, עיי', ועיי' שו"ת נזר הקודש ח"ב סי' כה.

^(יח) ועיי' בתהלי"ד סי' רנב בהשמטות לס"ק מו, דכל שהוא גוף אחד ונשאר גוף אחד, אין בזה משום איסור טוחן, ועיי' גם שו"ת אג"מ או"ח ח"ד סי' עד, טוחן ס"ק ב, דענין הטחינה כשנעשו פירורין דקין כטחינת קמח, ולא כשנעשית חתיכה אחת אף שנעשה רך מאד, עיי', דלכן לא שייך טחינה בריסוק הבננה. עיי' בשו"ת אג"מ ד"ה והנה, דאם אפשר, טוב לצאת שיטת החזו"א, אבל אם הוא דבר קשה, מותרת השחיקה גם במזלג. ודע עוד, דאפי' נאמר דשייך בו משום טוחן, מ"מ לדעת המקילים להלן בהערה כא, י"ל דכל שהוא אלאלתר יש להקל בשעת הצורך, ועיי' חזו"א סי' נז ד"ה ואמנם וד"ה ולהאמור, דההיתר של לאלתר אינו אלא בחותך דק דק, אבל לא בריסוק.

^(יט) דבכה"ג הרי הם כטחונים ועומדים, שמעתי מפי הגרש"ז אויערבך זצ"ל.

^(כ) עיי' סי' שכא סעי' ז ובמ"ב ס"ק מה. ועיי' שו"ת אג"מ או"ח ח"ד סי' עד, טוחן ס"ק ב, ד"ה ולכן.

^(כא) עיי' ובמ"ב ובחזו"א סי' נז ד"ה נמצינו, ומשמע שם במ"ב ס"ק כד בשם הפמ"ג, דדוקא מה שצריך לאותה השבת מותר, ועיי' אג"ט מלאכת טוחן סעי' יב ובהערות ס"ק ל (ה), דנראה לו דאין להתיר אלא סמוך לאכילתו; ולא כתבתו

בינת ההלכה

גליון מס' רכח פרשת ויקהל תשפ"ד מאת יצחק בירך דסקל - דיין ומו"צ

מלוקט מספר "שמירת שבת כהלכתה" תמצית הלכות אקטואליות בתוספת ביאורים

ט. פירות וירקות שנתרככו מאד על ידי הבישול והם נוחים מאד לריסוק, נפקע מהם איסור טחינה^(כב), ולכן מותר למרוח פירות מבושלים (קונפיטורה) על פרוסת לחם וכדו'^(כג).

שצריך לשנות גם בידית של כף, וכחזו"א סי' נו, כיון שעצם הריסוק בכף, במקום במזלג, הוה דרך שינוי, דאדרבה אם מרסקים בננה בכף רגילים להשתמש בידית הכף וזה נקל לעשות, וכן הסכים עמדי הגרשי"ז אויערבך זצ"ל, ועי' גם שו"ת אג"מ או"ח ח"ד סי' עד, טוחן, ס"ק ב ד"ה והנה גם. ועי' שו"ע סי' שכא סעי' יב ברמ"א, במ"ב ס"ק כו, מב ו - מה ובביה"ל ד"ה מידי, דהמיקל גם בזה סמוך לסעודה יש לו על מי לסמוך, כל שאינו עושה בכלי המיוחד לכך, ומה שהמ"ב בשעה"צ ס"ק ל בשם הא"ר מפפק בדין של חיתוך דק דק בפלפלין אלאחר, היינו דהואיל ואינן נאכלין בפ"ע לא שייך בזה הטעם של אין טחינה באוכלין, עיין אג"ט הנ"ל הערה ל (ה), וכ"ה בש"ש מלאכת טוחן בב"ר ס"ק יב, דאין כל חילוק בין כל מיני טחינה לדעת הרשב"א, וכ"ה באג"ט הנ"ל בשם הריב"ש, ושמעתי מפי הגרשי"ז זצ"ל, שגם מדברי הגר"א בביאורו על סעי' י משמע דאפי' בטחינה גמורה כמו רחיים מתיר הרשב"א אלאחר, אי לאו משום דהוה כלי, גם מהמ"ב שכתב כמה פעמים בפשיטות שאפי' גידולי קרקע מותר לחתוך דק דק להרשב"א סמוך לאכילה, מוכח שאינו סובר בדעת המ"א כדעת החזו"א שהבין בדעתו לאסור. ועיין חזו"א סי' נו ד"ה ואמנם, שהוא מחלק בין חיתוך לריסוק, ובריסוק לא מצאנו היתר דסמוך לסעודה, ע"ש, דגם לבריאות התינוק אין השינוי יכול להזיק, ועי' בשו"ת אג"מ הנ"ל, ועי' סוס"ק ב, דק"ק על דברי החזו"א, דאיך התירו איסור דאורייתא עיי' שינוי, הא מדרבנן אסרו כל מלאכה בשינוי, וצ"ל שהחזו"א סובר דאם עושה בשינוי גדול לבד מותר, עיין סי' שכא במ"א ס"ק ט ועי' במחצית השקל, ואילו הא"ר שם ס"ק יא חולק דבעינן שני שינויים, עיין שם במ"ב ס"ק כה ובשעה"צ ס"ק כח.

^(כב) חזו"א סי' נח ס"ק ט ד"ה סימן, וכ"ה בתה"ל"ד בהשמטות לסי' רנב, ועיין ש"ש מלאכת טוחן בב"ר ס"ק יא, אולם שמעתי מפי הגרשי"ז אויערבך זצ"ל, דכל זה דוקא אם כבר נתמעכו ואינם מחוסרים אלא שחיקה מועטת, וכההיא דסי' שכא סעי' יט, וכ"ה בכלכלת שבת מלאכת טוחן. ועיין שו"ת אג"מ ח"ד סי' עד טוחן ס"ק ה.

^(כג) סי' שכא סעי' יט ברמ"א ובמ"ב ס"ק פב ובביה"ל ד"ה תעי"ב, ועיין קצוה"ש סי' קמו בבדה"ש ס"ק יב.